

**"ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ (1991-1996) :
ΠΡΟΦΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ "**

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΜΗΝΑΣ ΣΑΜΑΤΑΣ :

Επίκουρος Καθηγητής του

Τμήματος Κοιν/γίας του Π. Κ.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατ'αρχήν θα πρέπει να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνέβαλλαν στην πραγματοποίηση της έρευνας αυτής ,και κύρια τους πτυχιούχους του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΤΚΠΚ), (τους οποίους, αν και στη μεγάλη πλειοψηφία τους είναι γυναίκες, θα αποκαλούμε έτσι, άσχετα φύλου), οι οποίοι συμπλήρωσαν και μας απέστειλαν το μεγάλο πραγματικά ερωτηματολόγιο της έρευνας, που για την οικονομία του χώρου δεν περιλαμβάνεται στην παρουσίαση αυτή.

Με τη συμπλήρωση 10 χρόνων λειτουργίας του ΤΚΠΚ το 1977, αισθανθήκαμε την ανάγκη να επικοινωνήσουμε για πρώτη φορά με όλους τους πτυχιούχους μας , οι οποίοι αποφοίτησαν κατά την πρώτη πενταετία, δηλαδή καθ' όλη την περίοδο από την έναρξη απονομής πτυχίων 1991-1996 .

Με την έρευνα αυτή, εκτός του ότι θελήσαμε να δείξουμε ένα ελάχιστο ενδιαφέρον για τους πτυχιούχους μας και τα προβλήματά τους , ελπίζουμε να βάλουμε τις βάσεις για μια διαχρονική μελέτη τους, αλλά και να συμβάλλουμε σένα γόνιμο διάλογο τόσο για τη μελλοντική ανάπτυξη του ΤΚΠΚ, όσο και αυτής της ίδιας της Κοινωνιολογίας ως επιστήμης και ως επάγγελμα στην Ελλάδα.

Στον πολύ περιορισμένο αυτό χώρο θα παρουσιάσουμε μόνο τα κύρια αποτελέσματα και βασικά συμπεράσματα της έρευνας, προβαίνοντας κάθε φορά σε μια πολύ σύντομη αποτίμησή τους . [1] Οι θεματικές ενότητες που ακολουθούν είναι οι εξής: 1. Στόχοι , ταυτότητα και μεθοδολογία της έρευνας, 2 . Κοινωνικο - οικονομικό προφίλ και προέλευση των πτυχιούχων, 3. Ενέργειες μετά την αποφοίτηση , μεταπτυχιακά , απασχόληση, 4. Ικανοποίηση από τις σπουδές και αξιολόγηση του ΤΚΠΚ, 5. Επίδραση, χρησιμότητα και γόητρο της Κοινωνιολογίας

1. 1. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η πρώτη μας αυτή επικοινωνία με τους πτυχιούχους μας, εκτός από την προοπτική μιας διαχρονικής μελέτης τους και ενός αναγκαίου διαλόγου στο ΤΚΠΚ , στόχευε επίσης να διερευνήσει συγκεκριμένα τα εξής :

α) την παρούσα κοινωνική κι επαγγελματική κατάσταση τους σε σχέση με την κοινωνικοοικονομική τους προέλευση , και να καταγράψει την όποια εκπαιδευτική και βιοποριστική απασχόλησή τους , όπως και τις δυσκολίες ευρέσεως επιθυμητής εργασίας από την αποφοίτησή τους μέχρι τώρα.

β) τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους στο ΤΚΠΚ , την ικανοποίησή τους από τις σπουδές τους γενικά , και μια πρώτη αξιολόγηση της ποιότητας των σπουδών αυτών.

γ) τη γνώμη τους για τη χρησιμότητα των κοινωνιολογικών γνώσεων που απέκτησαν, αλλά και του πτυχίου Κοινων/γίας στην προσωπική τους ζωή, όσο και στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

δ) στο να δώσει την ευκαιρία να ακουστεί η ίδια η φωνή των πτυχιούχων , όχι μόνο για τα στενά επαγγελματικά τους προβλήματα, αλλά για όλα τα θέματα της Κοινωνιολογίας ως επιστήμης και ως επάγγελμα στην Ελλάδα , τα οποία αφορούν άμεσα αυτή την ίδια την ύπαρξη, λειτουργία και προοπτική του ΤΚΠΚ. Τέλος η έρευνα αποσκοπεί ε) στη δημιουργία μιας πρώτης βάσης ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων για επόμενες συγκριτικές έρευνες για την επαγγελματική μεταβολή και σταδιοδρομία τόσο των ίδιων των πτυχιούχων που απάντησαν στην έρευνα αυτή , όσο και συγκριτικά αυτών με τους πτυχιούχους του ΤΚΠΚ της επόμενης πενταετίας, αλλά και με τους πτυχιούχους Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου, ή άλλων Πανεπιστημιακών Τμημάτων και Σχολών Κοινωνικών Επιστημών στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. [2]

1.2. Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τέλος Αυγούστου 1997 ταχυδρομήσαμε στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ερωτηματολόγιο με απαντητικό φάκελο σε όλους τους αποφοίτους του ΤΚΠΚ της πρώτης πενταετίας , των οποίων ο συνολικός πληθυσμός ήταν 230, από τους οποίους 146 γυναίκες και 84 άνδρες. Το ερωτηματολόγιο ταχυδρομήθηκε στις διευθύνσεις που είχαν δηλωθεί στη Γραμματεία του Τμήματος, με αποτέλεσμα

ένα σημαντικό ποσοστό να μην φθάσει ποτέ στους παραλήπτες. Το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο περιείχε 91 συνολικά αναλυτικές ερωτήσεις, κλειστές και ανοιχτές, προκειμένου ν'αντλήσουμε δημογραφικές και άλλες πληροφορίες, αλλά και να επιτρέψουμε στους πτυχιούχους μας να εκφράσουν ανώνυμα και ελεύθερα τις όποιες απόψεις τους (βλ. Babbie, 1992: 136-189, Warwick & Lininger, 1975: 126-171, Κυριαζή, 1998: 119-147).

Μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 1997 λάβαμε ταχυδρομικώς 112 ερωτηματολόγια, από τα οποία επεξεργαστήκαμε τα 106 πλήρως συμπληρωμένα. Απ' αυτά 70 ήταν από γυναίκες και 36 από άνδρες πτυχιούχους. Γνωρίζοντας τα πολύ χαμηλά ποσοστά απαντήσεων σε ταχυδρομικές έρευνες, θεωρούμε ότι ο αριθμός αυτός των απαντήσεων που λάβαμε και τελικά επεξεργαστήκαμε, δηλαδή τα 106 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια ή ποσοστό 47,33 % του πληθυσμού των πτυχιούχων, (βλέπε αναλυτικά στο **Παράρτημα: Πίνακα 1**), αποτελεί ένα αρκετά μεγάλο δείγμα για τη στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή συμπερασμάτων για το σύνολο του πληθυσμού των πρώτων πτυχιούχων μας.^[3] Η πιθανή έλλειψη και αντικειμενική δυσκολία να έχουμε στρωματοποιημένο απλό τυχαίο δείγμα (Καλαματιανού Α. (1997) :645-648), θεωρούμε ότι δεν αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, εφ' όσον η έρευνά μας δεν αποβλέπει στην ακριβή καταγραφή συχνοτήτων κατά στρώματα, αλλά στην εξακρίβωση της παρούσας κοινωνικο - οικονομικής κατάστασης των πτυχιούχων μας, και των τάσεων εκείνων που διακρίνονται στις στάσεις και αντιλήψεις τους για τα θέματα της Κοινωνιολογίας ως επιστήμης και ως επάγγελμα, αλλά και για άλλα συναφή κοινωνικά θέματα και προβλήματα που επηρεάζουν άμεσα την προσωπική τους ζωή.

Αν και ζητήσαμε για λόγους εχεμύθειας κι ελευθερίας της έκφρασης ν' απαντήσουν **ανώνυμα** στο αναλυτικό ερωτηματολόγιο μας, ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό γύρω στα 12% απάντησε επώνυμα, δείχνοντας υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης. Παράλληλα όμως, ένα πολύ μικρότερο ποσοστό 5 % διαμαρτυρήθηκε και δεν απάντησε σε "προσωπικές" ερωτήσεις, π.χ. πολιτικών προτιμήσεων, αντιγραφής, κλπ. Υποθέτουμε ότι ένας ικανός αριθμός πτυχιούχων δεν ανταποκρίθηκε να συμπληρώσει και να ταχυδρομήσει το ερωτηματολόγιο γι αυτόν ακριβώς τον λόγο.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

2.1. ΕΤΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ

Στον **Πίνακα 1** του Παραρτήματός μας, φαίνονται πόσοι πήραν πτυχίο κατ' έτος, και πόσοι απ' αυτούς οι οποίοι απάντησαν στην έρευνα αποτέλεσαν το ετήσιο και συνολικό δείγμα μας. Κατά την πρώτη πενταετία λειτουργίας του ΤΚΠΚ εισάγονταν κατόπιν πανελληνίων εξετάσεων 60 φοιτητές και αποφοιτούσαν κάθε ακαδημαϊκό έτος περίπου 45, δηλαδή το 75%. Το ποσοστό αποφοίτησης είναι πολύ μικρότερο στο πρώτο έτος που δόθηκαν πτυχία, το 1991, κατά το οποίο έγινε μόνο μία ορκωμοσία, και στο τελευταίο της υπό εξέταση περιόδου το 1996, λόγω καταλήψεων. Απ' αυτούς στην έρευνα απάντησαν το 47, 33 % του μέσου όρου αποφοίτων ανά έτος, ποσοστό το οποίο όπως ήδη αναφέραμε θεωρούμε αρκετά αντιπροσωπευτικό, προκειμένου να εξάγουμε συμπεράσματα για όλο τον πληθυσμό των πρώτων πτυχιούχων μας.

2.2. ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 2** με βάση τα στοιχεία της Γραμματείας του ΤΚΠΚ, από το συνολικό πληθυσμό των 230 πτυχιούχων της πρώτης πενταετίας του ΤΚΠΚ, ο γυναικείος πληθυσμός είναι 146 (63, 48%) έναντι 84 ανδρών (36,52%). Απ' αυτούς στην έρευνά μας απάντησαν και συμπεριλάβαμε στο δείγμα μας 70 γυναίκες (66, 03 %) και 36 (33,96%) άνδρες, παραπλήσια δηλαδή ποσοστά φύλου με αυτά του πληθυσμού των πτυχιούχων μας. Ο γυναικείος πληθυσμός είναι λοιπόν απόλυτα κυρίαρχος στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Π.Κ, όπως και στου Παντείου, όπως είναι γενικά κυρίαρχος στο χώρο των Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών όχι μόνο στην Ελλάδα (Γετίμης – Δεδουσόπουλος, 1995: 10), αλλά και στις χώρες του ΟΟΣΑ (Esnault E. 1993:4).

Απ' αυτούς που απάντησαν έγγαμοι είναι μόνο 21 άτομα (19,8%), κυρίως γυναίκες, από τα οποία 19 παντρεύτηκαν μετά την αποφοίτηση (1 πριν και 1 κατά τη διάρκεια των σπουδών), 12 είχαν ήδη ένα παιδί (1 είχε δύο). Το γεγονός ότι η έρευνά μας αφορά κυρίως νέους πτυχιούχους με αργή επαγγελματική «αποκατάσταση» αιτιολογεί το σχετικά χαμηλό ποσοστό γάμου. Είναι επίσης σημαντικό αλλά σύνθητες φαινόμενο ότι οι μισοί πτυχιούχοι 54 (50,9%) ζουν μαζί με τους γονείς τους για πολλά χρόνια μετά την αποφοίτησή τους, και 52 (49,1%) χωρίς αυτούς. Αυτό οφείλεται στην αργή επαγγελματική και οικογενειακή «αποκατάσταση» αλλά και στη δομή και λειτουργία της Ελληνικής οικογένειας (Μαράτου-Αλιπράντη (1995).

2.3. ΒΑΘΜΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ

Με βάση τα στοιχεία της Γραμματείας, η συντριπτική πλειοψηφία των πτυχιούχων, 77,39 % του συνολικού πραγματικού πληθυσμού αποφοίτησαν με Λίαν Καλώς, μόνο 12, 6% αποφοίτησε με Καλώς και 2,6 % με Άριστα. Τα ποσοστά αυτών που απάντησαν κρίνονται απολύτως αντιπροσωπευτικά για το Λίαν Καλώς (78, 6%), και για το Καλώς (12, 3%), αλλά είναι υπεραντιπροσωπευτικά για το Άριστα (8,7%) .

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι στο Τμήμα εισάγονται επί πλέον κάθε χρόνο με κατατακτήριες εξετάσεις ένα 10% των εισακτέων αλλά και παίρνει μετεγγραφή κυρίως στο Πάντειο Πανεπιστήμιο ένα 15 - 20%, τότε το υψηλό ποσοστό αποφοίτησης είναι ακόμα υψηλότερο, που σημαίνει ότι το επίπεδο σπουδών και η βαθμολόγηση δεν είναι εμπόδια για σύντομη αποφοίτηση για το μέσο φοιτητή του ΤΚΠΚ.

Αν επίσης συνυπολογίσουμε για όσους μας απάντησαν α) το βαθμό απολυτηρίου Λυκείου, που ήταν Άριστα 30,4%, Πολύ Καλά 62,7% , και Καλά 7%, και β) ότι οι περισσότεροι , το 47, 5 % μπήκαν στο ΤΚΠΚ με τη δεύτερη προσπάθεια, 13,9% με την τρίτη , και μόνο 39 (38,6%) μπήκαν με την πρώτη (βλέπε **Πίνακα 3**), μπορούμε να συμπεράνουμε ότι γενικά το ΤΚΠΚ στην πρώτη του πενταετία επέλεγε αρκετά καλούς έως πολύ καλούς υποψηφίους. Συγκριτικά όμως, οι καλύτεροι υποψήφιοι κοινωνιολογίας επιλεγόταν στην πλειοψηφία τους από το Τμήμα Κοιν/γίας του Παντείου. [4]

2.4. ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Με βάση τα πραγματικά στοιχεία της Γραμματείας από το συνολικό πληθυσμό των 230 πτυχιούχων του ΤΚΠΚ , μόνο 41 (17, 8%) προέρχονται από την Κρήτη και οι υπόλοιποι 189, δηλαδή το 82,2% προέρχεται από την υπόλοιπη Ελλάδα. Μόνο 5 (2%) προέρχονται από τον Νομό Ρεθύμνης και 32 πτυχιούχοι (14%) έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό , κυρίως στη Δ. Γερμανία, είναι δηλαδή παιδιά μεταναστών. Απ'αυτούς (βλέπε **Πίνακες 4 και 5**) απάντησαν 31 (το 29,5%) που διαμένουν τώρα στην Κρήτη, με τους περισσότερους να κατάγονται απ'αυτήν. Το σχετικά υψηλό αυτό ποσοστό ανταπόκρισης ήταν αναμενόμενο επειδή ήταν ευκολότερο για μας να εντοπίσουμε όσους ζουν τώρα στην Κρήτη . Ικανοποιητικό και ενδεικτικό κρίνουμε όμως και το ποσοστό απαντήσεων όσων έχουν εγκατασταθεί, άσχετα από τόπο καταγωγής , εκτός Κρήτης , δηλαδή στην Αθήνα (23%), Θεσσαλονίκη (7,6%) και 38% στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Η πλειοψηφία 49,5% ζει σε πολύ μεγάλες αστικές περιοχές και σε αστικά κέντρα 22%, κυρίως για αναζήτηση εργασίας ή και για ευκαιρίες καλύτερης απασχόλησης . Μόνο το 21,9 ζει σε μικρές κωμοπόλεις και 12,4 σε χωριά από τα οποία προέρχεται και απασχολείται κυρίως με την οικογενειακή αγροτική παραγωγή. Στο εξωτερικό διαμένει το 6,7% κυρίως λόγω σπουδών.

2.5. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΚΠΚ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ένα σημαντικό ποσοστό 52% αυτών που απάντησαν είχε δηλώσει ένα από τα δύο Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης ή του Παντείου ως πρώτη προτίμηση στο δελτίο επιλογής των πανελληνίων εξετάσεων για την εισαγωγή στα ΑΕΙ. Επίσης στον **Πίνακα 6** φαίνεται ένα υψηλότατο ποσοστό 80, 8 % αυτών που απάντησαν να έχουν δηλώσει μέσα στις 3 πρώτες επιλογές τους το ΤΚΠΚ, και ως πρώτη τους προτίμηση το 25, 3% . Αυτή η υψηλή προτίμηση επιλογής της Κοινωνιολογίας , που σημειώνεται και για τους πτυχιούχους του Παντείου Πανεπιστημίου (βλ. Γετίμης-Δεδουσόπουλος 1995 : 27) οφείλεται στο γεγονός ότι το μάθημα της Κοινωνιολογίας στο Λύκειο αποτελούσε εξεταστέο μάθημα της Δ' δέσμης , δηλαδή αντικείμενο διδασκαλίας και στα φροντιστήρια μέχρι το 1992-1993, οπότε και αντικαταστάθηκε από το μάθημα της Πολιτικής Οικονομίας. Έτσι το σύνολο των πτυχιούχων Κοινωνιολογίας του ΠΚ της πρώτης πενταετίας , ήταν επαρκώς ενημερωμένοι για την επιστήμη της Κοιν/γίας αλλά και για την προοπτική πρόσκαιρης ή και μόνιμης επαγγελματικής απασχόλησής τους με την διδασκαλία του μαθήματος της Κοιν/γίας στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή και στην παραπαιδεία.

Το γεγονός ότι η Κοινωνιολογία έπαψε να είναι εξεταστέο μάθημα δέσμης υπήρξε παράγοντας ανεργίας και γενικά μια οδυνηρή εμπειρία για πολλούς από τους πτυχιούχους μας , αλλά και συνέβαλλε στο να μην είναι πια τμήμα επιλογής το ΤΚΠΚ αλλά ούτε και του Παντείου. Τις πολύ αρνητικές συνέπειες για το επίπεδο των φοιτητών αλλά και για όλο το status της Κοινωνιολογίας ως επιστήμη και ως επάγγελμα στην Ελλάδα εύκολα διαπιστώνουμε εμείς οι διδάσκοντες στα Τμήματα Κοινωνιολογίας , οι οποίοι διδάσκουμε σε ολοένα και πιο ανασφαλείς και αδιάφορους φοιτητές . Είναι σίγουρο ότι η αρνητική αυτή επίδραση θα είναι αυξητική και αυτό πιστεύουμε ότι θα διαπιστωθεί με κάθε επόμενη συγκριτική έρευνα των πρώτων πτυχιούχων με επόμενους, αφού τα Τμήματα Κοιν/γίας έπαψαν να προσφέρουν την δυνατότητα επαγγελματικής «αποκατάστασης» στη Μέση Εκπαίδευση.

2.6. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΟΝΕΩΝ

Στους **Πίνακες 7 και 8** παρουσιάζεται το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας των αποφοίτων με βάση επτά κατηγορίες :

1. Με λίγες τάξεις Δημοτικού ή Απολυτήριο Δημοτικού
2. Ενδεικτικό Γ' τάξης Μέσης Εκπαίδευσης ή Απολυτήριο Τριτάξιου Γυμνασίου Κατώτερης Τεχνικής ή Επαγγελματικής Σχολής ή Λίγες τάξεις Λυκείου
3. Απολυτήριο Λυκείου ή παλαιού βαταξίου Γυμνασίου ή Μέσης Τεχνικής Σχολής
4. Φοίτησε σε Ανώτερη ή Ανώτατη Σχολή Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης χωρίς να τελειώσει
5. Πτυχίο Ανώτερης Σχολής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (π.χ. ΤΕΙ, ΚΑΤΕΕ, Ακαδημία)
6. Πτυχίο Ανωτάτης Σχολής (ΑΕΙ)
7. Μεταπτυχιακές σπουδές

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία των **Πινάκων 7 και 8** περισσότεροι από τους μισούς γονείς των πτυχιούχων που απάντησαν ,

το 57, 5 % οι πατέρες και πολύ περισσότερο οι μητέρες τους κατά 67% ανήκουν στην 1η κατηγορία , που σημαίνει δηλαδή ότι αρκετοί απ' αυτούς τους γονείς ενδέχεται να είναι οργανικά ή λειτουργικά αναλφάβητοι. Στις επόμενες κατηγορίες καταγράφονται πολύ μικρότερα ποσοστά και ιδιαίτερα στην έκτη κατηγορία. Τεσσάρων μόνο αποφοίτων οι πατέρες είχαν πτυχίο ΑΕΙ δηλαδή ποσοστό 3,8% του συνόλου των αποφοίτων και μόνο δύο απόφοιτοι είχαν μητέρα με Πανεπιστημιακή μόρφωση, δηλαδή ποσοστό 1,9% του συνόλου . [5]

2.7. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ

Το επάγγελμα του πατέρα και της μητέρας αναλύθηκε με βάση τις ακόλουθες κατηγορίες όπως αυτές έχουν κωδικοποιηθεί στους **Πίνακες 9 και 10** : 1.Ελεύθεροι επαγγελματίες / επιστήμονες : γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί, άλλοι επιστήμονες 2. Διευθυντικά στελέχη Δημόσιου ή Ιδιωτικού τομέα (εκτός εκπαιδευτικών) 3. Εκπαιδευτικοί, 4. Κληρικοί 5. Δημόσιοι ή Ιδιωτικοί υπάλληλοι 6. Έμποροι / Επαγγελματίες / Βιοτέχνες 7. Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Αλιείς 8. Ανειδίκευτοι Εργάτες , Οικοδόμοι 9. Τεχνίτες / Χειριστές / Οδηγοί

10. Ιδιοκτήτες Ξενοδοχείων, Εισοδηματίες Ακινήτων 11.Μεγαλοεπιχειρηματίες/ Βιομήχανοι/ Εφοπλιστές 12.Στρατιωτικοί/ Αστυνομικοί , 13. Καλλιτέχνες, Ζωγράφοι, ηθοποιοί, κλπ 14. Οικιακά 15. Άλλο

Όπως φαίνεται στον **Πίνακα 9** το 23,6 % των πτυχιούχων που απάντησαν προέρχεται από πατέρα αγρότη, 12,3 από ανειδίκευτο εργάτη ή οικοδόμο, και 11,3 από τεχνίτη, χειριστή , οδηγό, δηλαδή 23,6 % από πατέρα εργάτη-τεχνίτη . Αν υπολογίσουμε και ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ύψους 8,5% από την κατηγορία 15 (άλλο) ότι ανήκει στην κατηγορία 9 , τότε το ποσοστό αυτό αυξάνει ακόμα περισσότερο και πλησιάζει το 30%. Έτσι το ποσοστό των αποφοίτων που έχουν πατέρα αγρότη ή εργάτη συνολικά δεν είναι μόνο 47,2 % αλλά ξεπερνά το 50%. Από πατέρα μικρομεσαίων επαγγελματιών στρωμάτων προέρχεται συνολικά το 40,7% των πτυχιούχων που απάντησαν , αν προσθέσουμε τις κατηγορίες 3-6 και 12-13 . Μόνο ένα 8% προέρχεται από πατέρα ανώτερης εισοδηματικής τάξης, αν προσθέσουμε τις κατηγορίες 1-2 και 10-11.

Στον **Πίνακα 10** φαίνεται ότι το επαγγελματικό επίπεδο της μητέρας των πτυχιούχων είναι πολύ χαμηλότερο, αφού το 53% ασχολείται με τα οικιακά , 12,4% απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα, 7,7% είναι εργάτριες ή τεχνίτριες, ουδεμία απασχολείται σε επιστημονικά επαγγέλματα, 1 μόνο είναι διευθυντικό στέλεχος, 5 (4,7%) εκπαιδευτικοί και 11 (10,4%) δημόσιοι υπάλληλοι.

2.8. ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Όπως μας δείχνει ο **Πίνακας 11** το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα των πτυχιούχων του ΤΚΠΚ που απάντησαν είναι πολύ χαμηλό. Δηλαδή μέχρι του ποσού των 150.000 δρχ. δηλώνει ποσοστό 18,1%, μέχρι 300.000 δρχ. το 46,7%, μέχρι 400.000 δρχ. το 67,6%, από 400.000-500.000 δρχ. το 19% και μόνο το 13,3 % έχει μηνιαίο συνολικό εισόδημα πάνω από 500.000.

Με βάση τα στοιχεία αυτά, όπως το μορφωτικό έτσι και το επαγγελματικό και γενικά το οικονομικό επίπεδο των γονιών των πτυχιούχων του ΤΚΠΚ είναι συγκριτικά χαμηλότερο από αυτό των πτυχιούχων Κοιν/γίας του Παντείου, όπως φαίνεται και στην έρευνα Γετίμη-Δεδουσόπουλου :11-17.

2.9. ΔΙΑΜΟΝΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Παρά τα προβλήματα διαμονής των φοιτητών στο Ρέθυμνο, που έχουμε καταγράψει αλλά δεν έχουμε χώρο για να αναφέρουμε, ο βαθμός ικανοποίησης των πτυχιούχων από τη διαμονή στο Ρέθυμνο είναι πολύ-πέρα πολύ υψηλός 82.7%. Ένας από τους παράγοντες που συμβάλλει στην ικανοποίηση αυτή είναι και η δυνατότητα εργασίας κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Πράγματι, οι μισοί 53 (50%) από τους πτυχιούχους του ΤΚΠΚ που απάντησαν το ερωτηματολόγιο εργαζόταν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους , οι περισσότεροι σε εργασίες μερικής απασχόλησης στο τουριστικό Ρέθυμνο (βλέπε **Πίνακα 12**). Ένα ποσοστό 16% εργαζόταν κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, το 17% στις διακοπές , κι ένα σημαντικό ποσοστό 18% εργαζόταν όλο το χρόνο. Η εργασία δεν εμπόδισε τους περισσότερους μερικώς εργαζομένους να πάρουν βαθμό πτυχίου Λίαν Καλώς κατά 80% , κι ένα 6% από αυτούς Άριστα.

Συμπερασματικά , αν θεωρήσουμε ότι στην Ελλάδα το χαμηλό οικονομικό επίπεδο των οικογενειών των εργαζόμενων φοιτητών χαρακτηρίζει και ωθεί τους περισσότερους να εργάζονται, και αν συνυπολογίσουμε το μορφωτικό κι επαγγελματικό επίπεδο των γονέων καθώς και το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα των πτυχιούχων του ΠΚΠΚ , οι οποίοι απάντησαν στην έρευνά μας, καταλήγουμε ότι η πλειοψηφία τους προέρχεται από γονείς ανήκοντες στην εργατική και αγροτική τάξη με πολύ χαμηλά οικογενειακά εισοδήματα και γενικά στερημένο κοινωνικοοικονομικά και μορφωτικά περιβάλλον. Συγκριτικά , η κοινωνικοοικονομική προέλευση των πτυχιούχων του ΤΚΠΚ , αν και δεν είναι σημαντικά διαφορετική , είναι σίγουρα χαμηλότερη απ' αυτή των πτυχιούχων του Τμήματος Κοιν/γίας του Παντείου Πανεπιστημίου, το οποίο φαίνεται συγκριτικά να επιλέγει φοιτητές από καλύτερο κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό περιβάλλον . [6]

[1] Μετά τη σύντομη ολοκλήρωση της επεξεργασίας όλων των ανοιχτών απαντήσεων, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την Γραμματεία του ΤΚΠΚ, Ρέθυμνο, 74100, (Κυρία Μαρία Παπαδάκη), τηλ. 0831-77465 ή τον Μ. Σαματά τηλ. 0831-77488 για

να προμηθευτούν ολόκληρη την έρευνα.

[2] Στην ολοκληρωμένη μελέτη μας αναφέρομε περισσότερα συγκριτικά στοιχεία των πτυχιούχων του ΤΚΠΚ με αυτά των πτυχιούχων του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Παν/μίου με βάση τη μελέτη "Κοινωνικο-οικονομικά Χαρακτηριστικά και Επαγγελματικές Προοπτικές Πτυχιούχων Παντείου (1987-1993) " των Γετίμη Π. Δεδουσόπουλου, Α., Τμήμα Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης Παντείου Παν/μίου, Αθήνα, Σεπτέμβριος 1995.

[3] Η διεθνής βιβλιογραφία σχετικά με το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο δείχνει ότι η μέθοδος αυτή αποδίδει "εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό απαντήσεων, έτσι ώστε ποσοστά απαντήσεων 40-50% να θεωρούνται καλά για στατιστικές αναλύσεις και συμπεράσματα" (Warwick & Lininger, 1975: 129, και Dillman D. 1978. Βλέπε επίσης Babbie, 1992: 136 ff. , Manheim J.B. & Rich R.C. 1991, και Δαουτόπουλος , 1989: 60- 63.

[4] . Αυτό φαίνεται και από τις υψηλότερες βάσης επιλογής των υποψηφίων αλλά και από την έρευνα των Γετίμη Π. Δεδουσόπουλου, Α 1995, ό.π.

[5] Το μορφωτικό επίπεδο των ΠΚΠΚ είναι χαμηλότερο από αυτό των πτυχιούχων Κοιν/γίας του Παντείου, που καταγράφεται στη σχετική έρευνα των Γετίμη- Δεδουσόπουλου:18-21

[6] Αυτό δε σημαίνει ότι το Τμήμα Κοιν/γίας του Παντείου επιλέγει τους «κληρονόμους» των ανώτερων κοινωνικοοικονομικών τάξεων, (Γετίμη-Δεδουσόπουλου,(1995) ό.π.), διότι εκείνοι γενικά δεν επιλέγουν την Δ' δέσμη. βλ. Τσουκαλάς, Κ (1982), και (1987), & Φραγκουδάκη, Αν. (1985).
